

Noyabrın 8-də Şahidlər xiyabanında Azərbaycan xalqına Şuşanın azad edilməsi müjdesini verərkən çıxışının sonunda demişdim: Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Bu gün eyni sözləri təkrarlayıram. Şuşa bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Son 17 ildə xalqımızda Şuşa şəhərinin işğaldan xilas olunacağı günün tezliklə gələcəyinə, doğma Qarabağımızın “döyünən ürəyinin” düşməndən azad ediləcəyinə qəti əminlik vardı. Bu inamı, ümidi Azərbaycanın Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin qətiyyəti sayəsində ordumuzun gündən-günə artan güc-qüdrəti yaratmışdı.

Sentyabrın 27-də başlayan əks-həmlə əməliyyatları ilə Silahlı Qüvvələrimiz addım-addım Şuşaya yaxınlaşırdı, bu, dövlətimizin başçısı-nın dediyi kimi, uğura bir nəfəs qədər

Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva yanvarın 14-də işğaldan azad edilən Şuşa şəhərində oldular. Səfərin həmin gün reallaşması bəlkə də taleyin xoş qismətidir...

Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!

yaxın olduğumuzdan xəbər verirdi, Ali Baş Komandanımızın Türkiyə mətbuatına verdiyi müsahibələrin birində “Şuşa azad edilmədən bu əməliyyat tamamlanmış sayılmaz, yarımçıq qalar” –söyləməsi də bu qələbəyə yönələn ümid və əminliyimizi daha da artırırdı.

Nəhayət, o gün gəldi. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev noyabrın 8-də xalqımızı Şuşanın işğaldan azad edilməsi münasibətilə təbrik edərək dedi: “Böyük fəxarət və qürur hissi ilə bəyan edirəm ki, Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bütün şuşalıları ürəkdən təbrik edirəm.

İyirmi səkkiz il yarım işğal altında olan Şuşa azad edildi! Şuşa indi azaddır! Biz Şuşaya qayıtmışıq! Biz bu tarixi Qələbəni döyüş meydanında qazandıq. 2020-ci il noyabrın 8-i Azərbaycan tarixində əbədi qalacaqdır. Bu tarix əbədi yaşayacaq. Bu, bizim şanlı Qələbəmizin, zəfərimizin gündür!”

Taleyn xoş qisməti...

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım

Dövlətimizin başçısı Şuşa şəhərində üçrəngli bayrağımızı qaldırdıqdan sonra hərbiçilərlə görüşdə çıxışı zamanı da bu barədə dedi: “Biz qalib xalqıq. Mən Şuşaya son dəfə 39 il bundan əvvəl gəlmişəm. 39 il bundan əvvəl iki dəfə gəlmişəm və birinci dəfə yanvarın 14-də gəlmişəm. Bax, bu gün, yanvarın 14-də yenə də buradayıq. Bu dəfə müzəffər Azərbaycan Ordusunun, qalib Azərbaycan Ordusunun Ali Baş Komandanı kimi gəlmişəm. Düşmənin belini qıran Ordunun Ali Baş Komandanı kimi gəlmişəm və burada müqəddəs bayrağın altında, qəhrəman hərbiçilərin önündə deyirəm ki, biz bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq! Biz Şuşanı və dağıdılmış bütün başqa şəhər və kəndlərimizi bərpa edəcəyik. Dağıdılmış bütün tarixi abidələrimizi bərpa edəcəyik. Ermənistan saxtakarlıq edərək bütün dünyaya Şuşa haqqında uydurmalar çatdırırdı ki, guya Şuşa onların qədim şəhəridir. Pənahəli xanın saldıdığı şəhər necə erməni şəhəri ola bilər?! Axı bu, yaxın tarixin işidir, hadisələridir. Əgər onlar bu şəhəri öz şəhəri hesab edirdilərsə, nə üçün belə bərpadə vəziyyətə qoydular, nə üçün bütün binaları dağıtdılar? Görün, nə gündədir bu şəhər?! Daş üstə daş qalmayıb 30 il ərzində, ancaq

özləri üçün villalar tikdiriblər, özləri üçün şərait yaradıblar”.

Dövlətimizin başçısı Şuşa şəhərində erməni vandalizminə məruz qalan XVIII əsrdə yaşamış Azərbaycan şairi və ictimai-siyasi xadim, Qarabağ xanının vəziri olmuş Molla Pənah Vaqifin muzey-məqbərə kompleksinin qarşısında çıxış edərkən də 14 yanvar tarixini xatırladı. Bildirdi ki, ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə inşa edilmiş Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin düz 39 il bundan əvvəl – 1982-ci il yanvarın 14-də açılışı gününü yaxşı xatırlayır. Bununla bağlı tarixi videokadrlar da var: “Çox şaxtalı, qarlı bir hava idi. Möhkəm qar yağdı. Amma buna baxmayaraq, bu tədbirə yığılmış insanlar, Azərbaycan ziyalıları heç o soyuğu hiss etmədilər. Çünki Qarabağ xanının vəziri olan Molla Pənah Vaqifin möhtəşəm məqbərəsi

açılırdı. Bu təşəbbüsü ulu öndər Heydər Əliyev irəli sürmüşdü, onun rəhbərliyi ilə inşaat işləri aparılmışdı və gözəl, əzəmətli məqbərə ucaldılmışdı”.

Bəli, ümummilli lider Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dönəmində milli ruhun yüksək səviyyədə reallaşması üçün çox böyük işlər görmüşdü, eyni zamanda, doğma Qarabağa, Azərbaycanın incisi sayılan Şuşaya sevgisinin ifadəsi olaraq, mühüm layihələr gerçəkləşdirmişdi...

Təəssüf ki, dövlətimizin başçısının vurğuladığı kimi, o zaman heç kimin ağına gələ bilməzdi ki, bir neçə ildən sonra burada separatizm baş qaldıracaq, Ermənistan Azərbaycana qarşı təcavüz edəcək, bu tarixi şəhərimiz işğal altında qalacaq, tarixi abidələrimiz, məscidlərimiz, Vaqifin məqbərəsi dağıdılacaq. Azərbaycan xalqının

çoxəsrlik irsi Qarabağ diyarından silinməyə məruz qalacaq.

Əslində, ermənilər bu vandallıqları törətmək üçün bir fürsət gözləyirmişlər. Belə bir məqam isə ulu öndərimizin Moskvaya getməsindən sonra yarandı. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, “əgər Heydər Əliyev 1982-ci ildə Bakıdan Moskvaya getməsəydi, əgər onu Moskvaya təyin etməsəydilər, heç vaxt burada separatizmin baş qaldırılmasına imkan verməzdi: “Ancaq Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndə artıq Şuşa işğal altında idi, Kəlbəcər işğal altında idi, Laçın işğal altında idi, Daşaltı işğal altında idi, bütün ətraf bölgələr işğal altında idi və Dağlıq Qarabağla Ermənistan arasında coğrafi bağlantı yaradılmışdı”.

(ardı 2-ci səhifədə)

“Noyabrın 8-i xalqımızın tarixində əbədi qalacaq”

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Şuşa şəhərində üçrəngli bayrağımızı ucaldandan sonra hərbcilərlə görüş zamanı noyabrın 8-nin xalqımızın tarixində əbədi qalacağını, həmin gün qədim Şuşanın düşməndən azad edilərək Azərbaycanın parlaq qələbə qazandığını, hərbcilərimiz tərəfindən bu şəhərin yağı tapdağından böyük qəhrəmanlıqla, peşəkarlıq, milli ruh hesabına xilas edildiyini diqqətə çatdırıb. Dövlətimizin başçısı daha sonra deyib: “Əminəm ki, Şuşa əməliyyatı aparıcı beynəlxalq hərbi məktəblərin dərsliklərinə salınacaqdır. Artıq məndə məlumat var ki, inkişaf etmiş bir çox ölkələrin mütəxəssisləri 44 günlük Vətən müharibəsinin hər bir gününü təhlil edirlər. Çünki 44 günlük müharibənin hər bir günü qələbə, zəfər günüdür. Şuşanın işğaldan azad edilməsi düşməne vurulan ən böyük zərbə idi. Çünki düşmən hesab edirdi ki, Şuşanı azad etmək mümkün deyil və yəqin ki, müəyyən dərəcədə haqlı idi. Çünki Pənahəli xan bu şəhəri elə salmışdır ki, hər tərəfdən sıldırım qayalar və təbii landşaft Şuşanı mühafizə edir”.

Azərbaycan Prezidenti çıxışında Şuşanın işğalının heç də təsadüfi olmadığını xatırladı. Bildirib ki, 1992-ci ilin mayında o vaxtkı Azərbaycan rəhbərliyinin və hakimiyyət uğrunda mübarizə aparən AXC-Müsavat cütüylüyünün xəyanəti nəticəsində Şuşa işğal altına düşüb: “O vaxt ermənilər öz dırnaqarası əməliyyatına bir ad vermişdilər – dağlarda toy. Halbuki heç əməliyyat da keçirilməmişdi. Şuşa şəhəri boşaldılmışdı. O vaxtkı müdafiə naziri demişdi ki, Şuşa əldən getsə, başıma güllə çaxacağam, qorxaqcasına Şuşadan

Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!

qaçmışdı. Ondan sonra isə ermənilər guya bu əməliyyat haqqında əfsanələr uydurmuşdular – dağlarda toy. İndi biz onlara elə toy tutmuşuq ki, onlar bu dərsi əbədi yadda saxlayacaqlar. Qəhrəman Azərbaycan övladları mükəmməl hərbi əməliyyat keçirərək cəsarət, rəşadət, qəhrəmanlıq, güc, milli ruh nümayiş etdirərək Şuşanı işğalçılardan azad etmişlər və uzun fasilədən sonra noyabrın 8-də Şuşada Azərbaycan bayrağı qaldırılmışdır”.

Azərbaycan Prezidentinin vurğuladığı kimi, peşəkarlıq, qəhrəmanlıq nümunəsi sayəsində, cəsarət, hünər, əzm hesabına 44 gün ərzində 300-ə yaxın kənd, 5 şəhər, 4 qəsəbə, çoxsaylı strateji yüksəkliklər azad olundu. Düşmənin texnikası tam məhv edildi, canlı qüvvəsinə ciddi zərbə vuruldu. Ermənistan ordusu darmadağın edildi, atəşkəs ərəfəsində isə artıq vahid komandanlıq olmayan, müqavimət qabiliyyətini itirən, başıpozuq dəstələrə çevrildi.

Azərbaycan Dağlıq Qarabağın incisi olan Şuşa şəhərini, onun ardıca bir gündə 70-dən artıq kəndi, 8 strateji yüksəkliyi işğalçıdan təmizləməklə, Ermənistanı diz çökdürdü və kapitulyasiyaya məcbur etdi.

Beləliklə, sentyabrın 27-dən başlanan müharibə sonda Azərbaycanın tam qələbəsi ilə nəticələndi. Danışıqlar prosesinin müxtəlif mərhələlərində müzakirə olunan razılaşma müddəalarının ölkəmiz üçün ən sərfəli variantı belə hazırda Azərbaycanın əldə etdiyi üstünlüklə müqayisəyə gələ bilməz. Başqa sözlə, 30 il ərzində aparılan danışıqlar prosesində düşmən dövlət reallaşdırmaq istədiklərinin heç birini həyata keçirə bilmədi, Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyənləşdirilməsi gerçəkləşmədi, bu

bölgədə yeni erməni dövlətinin yaradılması planları isə tamamilə alt-üst pozuldu.

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu canı-qanı bahasına Ermənistan Ordusunun məğlubedilməzliyi barədə illərdən bəri formalaşdırılan mifi 44 günə dağıtdı, bütün qüvvələri Azərbaycan xalqının iradəsi ilə hesablaşmağa vadar etdi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü gerçəkləşdirdi. Sübut edildi ki, Azərbaycanın razılığı olmadan Dağlıq Qarabağla bağlı heç bir qərar verilə bilməz. İnzibati ərazisi xeyli böyük olan Kəlbəcər, Ağdam və Laçının şəhid vermədən, qan tökülmədən geri qaytarılması da reallaşdı.

Dövlətimizin başçısı çıxışında diqqəti, eyni zamanda, işğaldan azad edilən Şuşa şəhərindəki hazırkı acınacaqlı mənzərəyə yönəldərək, bildirdi ki, belə bir vəziyyət düşmənin Azərbaycan xalqına nifrət hissi ilə yaşadığını göstərir. Yox, əgər belə deyilsə, onda işğal altındakı kənd və şəhərlərimizin yerlə-yeksan olunmasına, bütün binaların sökülməsinə nə ehtiyac var idi?! Yağılardan təmizlənmə ərazilərimizin demək olar ki, 99 faizində yaşayış və ictimai binalar, məktəblər, xəstəxanalar, tarixi abidələr, əcdadlarımızın qəbirləri, məscidlərimiz tamamilə dağıdılıb.

Lakin erməni vandalizminin dəhşətli nəticələrinə baxmayaraq, işğaldan xilas olunan bütün yaşayış yerlərimiz, o cümlədən, Şuşa şəhərinin bərpası dövlətimizin başçısının vurğuladığı kimi, yaxın zamanlarda planlı şəkildə təmin ediləcək: “Əlbəttə ki, bundan sonra biz Şuşanı göz bəbəyi kimi qorumağıq. Bizim hərbcilərimiz, bizim qəhrəman övladlarımız Şuşanı qoruyacaqlar ki, düşmən heç bu tərəfə baxmağa

özündə cəsarət tapmasın. Mən demişəm ki, əgər kimsə Ermənistanda revanş haqqında düşüncəyə, o, bizim dəmir yumruğumuzu bir daha görəcək. Bu dəmir yumruq onların belini qırdı, onların başını əzdi. Əgər bizə qarşı hər hansı bir tərxiyat törədilsə, cəvabımız çox sərt olacaq, çox peşman olacaqlar və yenə də acı məğlubiyyətlə üzləşəcəklər. Heç kim bizim qabağımızda dura bilməz. Bundan sonra həmişə belə olacaq...”.

“Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!”

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 14-də birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva ilə Azərbaycanın işğaldan azad edilən mədəniyyət paytaxtı Şuşada olarkən, işğaldan əvvəlki şəhərdən əsər-əlamət qalmadığı diqqət çəkdi. Maddi-mədəni abidələrimizin erməni vandalizminin qurbanına çevrildiyi, düşmənin bu əzəli yurd yerimizdə oğurluq və talançılığa yol verdiyi bir daha aydın göründü. Saatlı, Aşağı Gövhərağa, Yuxarı Gövhərağa məscidlərinin, Şuşa Realnı Məktəbinin, Xurşidbanu Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün büstlərinin, Bülbülün ev-muzeyinin, Vaqifin məqbərəsinin, inzibati və yaşayış binalarının barbarlığa məruz qalması erməni faşizminin rəzil aqibətinin göstəricisi olduğunu təsdiqlədi.

Lakin Qarabağın incisinin, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtının tezliklə yenidən tikilib-qurulacağı, abadlaşdırılacağı, dünyanın ən möhtəşəm şəhərlərindən birinə çevriləcəyi, Prezident İlham Əliyevin noyabrın 8-də xalqımızı Şuşanın işğaldan azad edilməsi münasibətilə təbrik edərkən dediyi “Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik!” sözlərinin

gerçəkləşəcəyi heç kimdə şübhə doğurmur. Dövlətimizin başçısının qətiyyəti, prinsipiallığı, verdiyi vədə hər zaman sadıq olmağı bu əminliyi yaradır.

Təbii ki, işğaldan azad edilən Şuşanı dirçəltmək üçün, ilk növbədə, yollar çəkilməli və paralel olaraq digər zəruri infrastruktur yaradılmalıdır. Hazırda bu məqsədlə Əhmədbəyli-Alxanlı-Füzuli-Şuşa yolu inşa olunur. Yolu qrafikdə nəzərdə tutulan vaxtdan tez istifadəyə verilməsi planlaşdırılıb.

Xatırladaq ki, Prezident İlham Əliyev, Birinci vise-prezident Mehriban Əliyeva tərəfindən yanvarın 14-də Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun 27-ci kilometrində Füzuli-Şuşa yolunun və Füzuli rayonunda beynəlxalq hava limanının təməli qoyulub. Mərasimdə dövlətimizin başçısı deyib: “Bu gün yanvarın 14-də Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının təməli qoyuldu. Mən hava limanının tikintisi ilə bağlı Azərbaycan xalqına məlumat vermişdim. Bu, azad edilmiş bölgələrimizin inkişafı üçün çox önəmli bir layihədir. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı bu il istifadəyə verilməlidir. Hər halda uçuş-ənmə zolağı bu il istifadəyə verilməlidir. Hava limanının binası isə ola bilər bu il, ola bilər gələcək il istifadəyə verilməkdir. Bu hava limanının əsas məqsədi xarici qonaqların Şuşaya gəlişini təmin etməkdir. Çünki buradan Şuşaya olan məsafə o qədər də böyük deyil. Nəzərə alsaq ki, bu gün Füzuli-Şuşa dördzolaqlı və bəzi yerlərdə altızolaqlı yeni avtomobil yolunun təməli qoyulub, xarici qonaqlar Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına gələrək, çox rahat və qısa müddət ərzində Şuşa şəhərinə gedə biləcəklər”.

Ölkə rəhbəri daha sonra Şuşanın

Azərbaycan Prezidenti tərəfindən mədəniyyət paytaxtımız elan edildiyini, şəhərin bərpası və tarixi simasının özünə qaytarılması istiqamətində işlərə start verildiyini bildirib. Bununla da Böyük qayıdışın başladığını, düşmənin qısa müddət ərzində, cəmi 44 gündə ərazilərimizdən qovulduğunu kimi, tarixi dədə-baba torpağımız olan Qarabağın da qısa müddətdə bərpa ediləcəyinə əminliyini vurğulayıb.

Yeri gəlmişkən, Horadizdən Zəngilana, oradan Qubadlıya və sonra Laçına qədər yolun çəkilişi işlərinə də hazırlıq görülür. Qeyd edək ki, Toganalıdan Kəlbəcərə çəkiləcək yol da Laçın rayonuna qədər davam etdiriləcək. Beləliklə, hər iki tərəfdən Şuşa şəhərinə rahat şəkildə getmək mümkün olacaq.

Dövlətimizin başçısı cari ilin yekunlarına həsr olunan müsəvirədə, həmçinin dəmir yollarının tikintisi ilə bağlı da göstərişlər verib. Buna görə də Horadiz–Füzuli və bundan sonra Füzuli–Şuşa dəmir yolunun tikintisi nəzərdə tutulub.

* * *

Şuşa yenə də 28 il bundan əvvəlki xoş günlərini yaşayacaq, sevinc dolu sabahların ümidi ilə neçə-neçə uğura imza atacaq. Başından duman-çən çəkilən şəhərin abadlıq-quruculuq işləri geniş vüsət alacaq, buradakı müqəddəs ocaqlar, mədəniyyət və incəsənətimizin böyük simalarından Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Xurşidbanu Natəvanın və Bülbülün ev-muzeyləri, görkəmli şair Molla Pənah Vaqifin məqbərəsi yenə də ziyarətçılara dönəcək, erməni vandalizminin qurbanına çevrilən tarixi, mədəni abidələrə həqiqi sahiblərinin-sakinlərin gücü və əzmi ilə yenidən “nəfəs” verilməkdir. Şuşa dünyanın ən qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi keçiriləcək mərasimlərə “evsahibliyi” edəcək, məşhur turizm məkanı kimi şöhrət qazanacaq.

**Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”**